

(i) Printed Pages : 7 Roll No.

(ii) Questions : 9 Sub. Code :

1	7	3	3	1
---	---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	4
---	---	---	---

**B.A./B.Sc. (General) 4th Semester
(2055)**

MUSIC INSTRUMENTAL (In all Mediums)

Paper : A Theory

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 45

Note :— Attempt **FIVE** questions, selecting at least **ONE** each from Unit-I to Unit-IV. Unit-V is compulsory.

UNIT—I

1. What do you know about Murchhana System ? Write in detail. 9
2. What do you know about classification of Indian Musical Instruments ? Discuss. 9

UNIT—II

3. Describe the Time Theory of Indian Ragas. 9
4. Write short notes on any *two* :
 - (i) Kampan
 - (ii) Krintan
 - (iii) Meend. 9

UNIT—III

5. Write down the brief like sketch and contribution of Ustad Vilayat Khan towards Indian Classical Music. 9
6. Write down the brief like sketch and contribution of Smt. Annapurna Devi towards Indian Classical Music. 9

UNIT—IV

7. Write down the notation of a Razakhani gat in any Raga of your course with two toras. 9
8. Write down the description of Sul taal in Thah and dugun layakaries. 9

UNIT—V

9. Attempt any *nine* questions :
 - (1) What is the Jati of Rag Madhuwanti ?
 - (2) Name the thaata of Raga Vrindavani Sarang.
 - (3) How many matras are there in Dhamar Taal ?
 - (4) Write the name of any one percussion instrument of Indian Music.
 - (5) Write down the definition of Parmel Praveshak Raga.
 - (6) Name any one Parmel Praveshak Rag of your course.
 - (7) Name the vadi swar of Rag Madhuwanti.
 - (8) When was Ustad Abdul Halim Zafar Khan born ?

(9) Which gharana did Ustad Vilayat Khan belong to ?

(10) Name any two sitar maestros of Indian Classical Music.

(11) On which instrument Dhamaar taal is played ?

(12) Write down the pakad of Rag Madhmad Sarang.

(13) Write down the name of any taal of your course having
14 matras. 9×1=9

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- यूनिट-I से यूनिट-IV तक प्रत्येक में से कम से कम एक प्रश्न का
चयन करते हुए पाँच प्रश्नों का उत्तर दीजिए। यूनिट-V अनिवार्य
है।

यूनिट-I

1. आप मुर्छना प्रणाली के बारे में क्या जानते हैं ? विस्तार से लिखें।
9
2. आप भारतीय संगीत वाद्ययंत्रों के वर्गीकरण के बारे में क्या जानते
हैं ? चर्चा करें। 9

यूनिट-II

3. भारतीय रागों के समय सिद्धांत का वर्णन करें। 9
4. किन्हीं दो पर संक्षिप्त टिप्पणियाँ लिखें :
 - (i) कम्पन
 - (ii) कृतन
 - (iii) मीड। 9

यूनिट-III

5. उस्ताद विलायत खाँ का भारतीय शास्त्रीय संगीत में योगदान और उनकी संक्षिप्त जीवनी लिखिए। 9
6. श्रीमती अन्नपूर्णा देवी का भारतीय शास्त्रीय संगीत में योगदान और उनकी संक्षिप्त जीवनी लिखिए। 9

यूनिट-IV

7. अपने पाठ्यक्रम के किसी भी राग में दो तोड़ों के साथ रजाखानी गत का संकेतन लिखें। 9
8. थाह और दुगुन लयकारियों में सूलताल का वर्णन लिखें। 9

यूनिट-V

9. कोई नौ प्रश्न हल करें :
 - (1) राग मधुवंती की जाति क्या है ?
 - (2) राग वृंदावनी सारंग का थाट बताइए।
 - (3) धमार ताल में कितनी मात्राएँ होती हैं ?
 - (4) भारतीय संगीत के किसी भी एक ताल वाद्य का नाम लिखिए।
 - (5) परमेल प्रवेशक राग की परिभाषा लिखिए।
 - (6) अपने पाठ्यक्रम के किसी एक परमेल प्रवेशक राग का नाम बताइए।
 - (7) राग मधुवंती के वादी स्वर बताइए।

- (8) ਉਸਤਾਦ ਅਬਦੁਲ ਹਲੀਮ ਜਫਰ ਖਾਨ ਕਾ ਜਨਮ ਕਥ ਹੁਆ ਥਾ ?
- (9) ਉਸਤਾਦ ਵਿਲਾਯਤ ਖਾਨ ਕਿਸ ਘਰਾਨੇ ਸੇ ਥੇ ?
- (10) ਭਾਰਤੀਯ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰੀਯ ਸੰਗੀਤ ਕੇ ਕਿਨ੍ਹੀਂ ਦੋ ਸਿਤਾਰ ਵਾਦਕੀਂ ਕੇ ਨਾਮ ਬਤਾਏ।
- (11) ਧਮਾਰ ਤਾਲ ਕਿਸ ਵਾਦਯ ਪਰ ਬਜਾਯਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ?
- (12) ਰਾਗ ਸਧਮਦ ਸਾਰੰਗ ਕੀ ਪਕੜ ਲਿਖਿਏ।
- (13) ਅਪਨੇ ਪਾਠ੍ਯਕਰਮ ਕੀ ਕਿਸੀ ਏਸੀ ਤਾਲ ਕਾ ਨਾਮ ਲਿਖਿਏ ਜਿਸਮੇਂ 14 ਮਾਤਰਾਏਂ ਹੀਂ।

9×1=9

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਯੂਨਿਟ-I ਤੋਂ ਯੂਨਿਟ-IV ਤੱਕ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣ ਕੇ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਯੂਨਿਟ-V ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

ਯੂਨਿਟ-I

1. ਤੁਸੀਂ ਮੁਰਛਣਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬਾਰੇ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 9
2. ਤੁਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਯੰਤਰਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-II

3. ਭਾਰਤੀ ਰਾਗਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 9
4. ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
 - (i) ਕੰਪਨ
 - (ii) ਕਰਿੰਤਨ
 - (iii) ਮੀਂਡ। 9

ਯੂਨਿਟ-III

5. ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਤਾਦ ਵਿਲਾਇਤ ਖਾਨ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖੋ। 9
6. ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਨਪੂਰਨਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-IV

7. ਆਪਣੇ ਕੋਰਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਦੋ ਤੋਰਿਆਂ ਨਾਲ ਰਜ਼ਾਖਾਨੀ ਗਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤਨ ਲਿਖੋ। 9
8. ਥਾਹ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਲੈਅਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਲਤਾਲ ਦਾ ਵਰਨਣ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-V

9. ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ :
 - (1) ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ ਦੀ ਜਾਤੀ ਕੀ ਹੈ ?
 - (2) ਰਾਗ ਵਿੰਦਾਵਨੀ ਸਾਰੰਗ ਦੀ ਥਾਟ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
 - (3) ਧਮਾਰ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਹਨ ?
 - (4) ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪਰਕਸ਼ਨ ਸਾਜ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
 - (5) ਪਰਮੇਲ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਕ ਰਾਗ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ।
 - (6) ਆਪਣੇ ਕੋਰਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪਰਮੇਲ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਕ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
 - (7) ਰਾਗ ਮਧੁਵੰਤੀ ਦੇ ਵਾਦੀ ਸਵਰ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

- (8) ਉਸਤਾਦ ਅਬਦੁਲ ਹਲੀਮ ਜ਼ਫ਼ਰ ਖਾਨ ਦਾ ਜਨਮ ਕਦੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ?
- (9) ਉਸਤਾਦ ਵਿਲਾਇਤ ਖਾਨ ਕਿਸ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ?
- (10) ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਸਿਤਾਰ ਵਾਦਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
- (11) ਧਮਾਰ ਤਾਲ ਕਿਸ ਸਾਜ਼ 'ਤੇ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
- (12) ਰਾਗ ਮਧਧਦ ਸਾਰੰਗ ਦਾ ਪਕੜ ਲਿਖੋ।
- (13) ਆਪਣੇ ਕੋਰਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਾਲ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ਜਿਸ ਵਿੱਚ
14 ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਹੋਣ। $9 \times 1 = 9$